

(Политика, 13.04.2009)

„Америка је на путу ка социјализму” – једна је од „катастрофичарских” парола којима је водитељ Глен Бек (45) убрзано подигао рејтинг својим емисијама на телевизији Фокс. Гледаност повећава, тумаче аналитичари, сервирањем страха на страх, то јест, да плаши масе упозорењима да им поред посрнуле економије прети можда још већа опасност – наметање туђе јој идеологије.

Куда иде кризом опхрвана Америка и на шта ће „све то” изаћи – питање је које мора да попрочека на уверљив одговор, а у међувремену су се распламсали „црвенкасти” дуели. Конзервативни републиканци, којима је близак Бек, оптужују владу демократе Барака Обаме да је њеним либерализмом „преотела” традиционалну њихову, црвену, боју и дала јој „неприхватљиву социјалистичку” нијансу. „Случај” делује крајње парадоксално. Већина света је донедавно замерала суперсили што настоји да наметне свој модел, да би се сада овде сопственој власти пребацивало да следи стране рецепте.

Ситуација је, заправо, оригинална. Нестало је зрачење симбола. Две деценије после пада Берлинског зида на низбрдици се нашао и Волстрит (њујоршки и глобални финансијски центар), илити – после краха режима етатистичке планске привреде, пољуљан је и систем неспутаног дејства тржишних правила, тако да им се сада убризгавају мере појачане државне интервенције.

Ствари су догурале дотле да се водећи амерички политичари међусобно окривљују да су неодмереним потезима усмерили нацију ка „социјализму”. Обе стране, међутим, поричу такву намеру, тврдећи да су примењене мере само пролазна, повремено неопходна, фаза за очување капитализма.

Пише: Момчило Пантелић
понедељак, 13 април 2009 15:57

Ове недеље објављени резултати анкете агенције „Расмусен” (која се истакла изборним прогнозама у последње четири године) изазвали су додатну полемику. Истраживачи су нагласили да је „само 53 одсто испитаника дало предност капитализму над социјализмом”. Као спорна се испоставила реч „само”.

Док једни указују да капитализам, упркос посртањима, ужива убедљиву предност (социјализму је превагу дало 20, а неодређених је 27 процената), други сматрају да исход показује да он, као владајуће устројство, осетно губи поверење – посебно међу млађима од 30 година који су непостојећем уређењу дали само четири процента мање гласова него постојећем систему. Ко није био левичар у младости, а десничар у старости, тај је омануо – стара је пословица, која није обавезно примењива на овдашње стање које више личи на телевизијску серију „истина је негде тамо”, о парафеноменима.

Где је то „тамо”? Можда је и у дуго потискиваним областима овдашњег друштва, у коме су социјалне разлике достигле рекордне размере.

Неки кажу да за углед треба да служи превладавајуће искуство западне Европе. Други иду у „крајност”, као што је шведски поредак – с „највећим социјалним уравнотежавањима”. Трећи наглашавају, као суштинску, Обамину тежњу да „само” освежи капитализам, а не да га оспори.

Републиканци, чија доскорашња власт сноси „дебео део одговорности” за невоље настале из претеривања у примени принципа „саморегулације тржишта”, инсистирају да се „најновијом Обаминам прерасподелом националног блага, нација из кризе улажује у пропаст”. У појединим Бековим покличима неки су, како је известио „Њујорк тајмс”, наслутили „позив и на оружану побуну”.

У једном се сви, који се позивају на реалност, слажу: Американци, као ни други, не желе повратак на совјетски тип „социјализма”, нити сматрају да је тако нешто могуће. Тражи се, конкретно, како поручују експерти склонији усклађивањима него изопштавањима, нова комбинација најбољих достигнућа, одакле год она потицала.

За Америку је то велика новост. Није свикла да боља реалност може да се тражи и изван „америчког сна”.

Извесније је да се „ново савршенство” не може пронаћи на само једном месту. Ако савршенство уопште постоји.

Капитализам је досад све конкуренте савладавао рачунајући на несавршенство људске природе. Та несавршеност, пак, и њега оспорава, бар у виду у каквом је сада, поред неспорне глобалне доминације (рачунајући и Кину, где је владајућа КП у „симбиози” са обвезницама овдашњег дуга) постао и глобална траума.

Следи, чини се, нова, неистражена, фаза. После убеђења да се „све зна”, као да долази, бар епизода, у којој „ништа није извесно”. А која би могла да се назове – преиспитивање пређеног пута, овде и другде, с појачаном потребом да се измени погоршана реалност, због које су сада многи поцрвенели (од гнева или стида) и без идеолошког, често пренадуваног, препуцавања.